

OCENA SKUTECZNOŚCI SZKOLEŃ "PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ W SZKOLE HUMANISTYCZNEJ" PROWADZONYCH PRZEZ PSYCHOLOGÓW Z LITWY.

W latach 1991/92 Zespół "Pro-M" podjął współpracę z psychologami litewskimi w zakresie szkolnej profilaktyki uzależnień. Jednym z ważnych zadań, które udało się wspólnie zrealizować, było przekazanie grupie nauczycieli i psychologów z Litwy, opracowanego przez nasz Zespół, programu szkolenia nauczycieli. Koledzy z Litwy brali udział w dwóch 3-dniowych warsztatach prowadzonych przez członków naszego Zespołu.

Przekazywanie w ręce innych użytkowników programów edukacyjnych jest bardzo pożądane, ponieważ umożliwia ich upowszechnienie. Jednakże każda adaptacja lub replikacja niesie ze sobą pewne ryzyko pogorszenia się efektywności danego programu. Ten aneks dotyczy oceny skuteczności programu szkolenia nauczycieli zaadaptowanego przez partnerów litewskich.

Głównymi partnerami współpracy ze strony litewskiej były Laima Bulotaite i Nijole Sturliene - psychologowie zatrudnieni w Centrum Pomocy Psychologicznej dla Szkół w Wilnie. Te dwie osoby dostosowały dla potrzeb litewskich nauczycieli nasz program szkolenia; przetłumaczyły na język litewski niezbędne materiały metodyczne oraz kwestionariusz ewaluacyjny; przeprowadziły szereg szkoleń w różnych miastach Litwy, a także w Łotwie.

Wyniki badań litewskich

L. Bulotaite i N. Sturliene udostępniły nam wyniki własnych badań nad efektywnością tych szkoleń. Wyniki dotyczą 6 litewskich grup szkoleniowych, w których wzięło udział 98 osób. Około połowa spośród nich (47 osób) udzieliła odpowiedzi na ankietę ewaluacyjną. Podobnie jak w naszych badaniach, ankietę zastosowano w kilka

miesiący po zakończeniu szkolenia. Respondentami było 33 nauczycieli, 8 psychologów i 6 innych osób.

Zestawienie podstawowych wyników tej ewaluacji z danymi dotyczącymi kursów prowadzonych przez Zespół "Pro-M" przedstawia tabela 1 A.

Tabela 1 A. Realizatorzy szkoleń a wskaźniki efektywności

Realizatorzy	Liczba badanych	Średnie ocen na skalach:		Odsetki osób propagujących wobec grupy	Odsetki osób stosujących 4 i więcej form
		"S"	"P"		
Zespół Pro-M	N=118	4,5	4,1	46%	50%*
L. Bulotaite N. Sturliene	N=47	4,4	4,2	34%	32%

* $p < 0.05$

Poczucie satysfakcji z odbytego kursu (skala "S") i przekonanie o jego przydatności (skala "P") nie różniło istotnie uczestników szkoleń realizowanych przez Zespół "Pro-M" i przez partnerów litewskich. Także liczba osób propagujących idee współczesnej profilaktyki podczas spotkań rad pedagogicznych lub innych zespołów nie różniła statystycznie istotnie porównywanych grup (tabela 1 A). Różnice zarysowały się natomiast w zakresie stosowania w praktyce poznanych podczas kursu sposobów pracy z uczniami. Uczestnicy szkoleń prowadzonych przez Zespół "Pro-M" okazali się bardziej aktywni w wykorzystywaniu w praktyce metod lub technik przekazywanych podczas kursu (stosowanie minimum 4 form - 50% i 32%; $p < 0,05$). Ta różnica mogła wynikać z mniejszej ilości materiałów pomocniczych, którymi dysponowali nauczyciele litewscy. Nie wszystko bowiem udało się przetłumaczyć.

Z kolei wyższe wyniki uzyskali nasi partnerzy litewscy w badaniach stosowanych bezpośrednio po szkoleniu. Uczestnicy ($n=98$) wypełniali skale Ocena Grupy Maratonowej wg J.W.Pfeifferra i J.Jones'a (Structured experiences for human realtions training, III tom.). Na przykład, średnie ocen dotyczących poczucia sensowności

spotkania szkoleniowego oraz swobody w wyrażaniu myśli i odczuć wynosiły 6,7 i 6,7 w 7-punktowych skalach. Natomiast uczestnicy naszych szkoleń ocenili spotkania w powyższych wymiarach niżej - odpowiednio: 6,3 i 6,0 ($n = 87$; tylko część grup wypełniała te skale).

Na zakończenie warto dodać, że L. Bulotaite i N. Sturliene dostosowując program do warunków litewskich wniosły swoje własne pomysły dotyczące zarówno treści jak i formy zajęć szkoleniowych. Pozwoliło im to na prowadzenie szkoleń z osobistym zaangażowaniem i przekonaniem co do słuszności stosowanych metod. Modyfikacje w prowadzeniu kursów utrudniają, wprawdzie, porównawcze badania ewaluacyjne, jednakże są niezbędne jeśli program ma zachować swą atrakcyjność.